

N:o 41.

Af Herr Grefve Eric Sparre: Angående tillägg till 15 Kap. 2 § Rättegångs-balken, i fråga om förordnande af särskilda saksförare vid rikets domstolar.

En fråga, som blifvit vid många särskilda tillfällen väckt här i Sverige, men som hitintills nedtystats, är den, om inrättandet af en advokat-corps, eller, för att nyttja ett annat, för tillfället kanske lämpligare, uttryck, om ordnandet af saksförare-kallet härstädes.

Redan i 1734 års Lag hade man, inseende behofvet af duglige saksförare, nedlagt fröet till en advokat-corps derigenom, att man i 15 Kap. Rättegångs-balken icke blott föreskrifvit, jemte kunskap, vissa egenskaper hos dem, som ville utöfva saksförareyrket, utan äfven meddelat ett stadgaude, som förutsatte, att hvarje domstol borde utse vissa personer, att rättegångssaker derstädes drifva.

Så stadgas i 2 § af nämnda kapitel: "De, som för andra måge tala och svara, "skola vara oberyktade, ärliga, redelige och förståndige män. Ej bör någon allmänneliga dertill brukas, som af Rätten, der saken drifves, ej godkänd är och lof "dertill fått"; och i 9:de §: "Den, som fått af Rätten lof att rättegångssaker drifva, "vare skyldig att utan betalning hjälpa de fattige för rätta, då Domaren det på-lägger".

Men det frö till en advokat-corps, som sålunda blifvit utsådt, har blifvit nästan alldeles qväfdt, och Göta Hofrätt samt Hofrätten öfver Skåne och Blekinge lära vara de enda domstolar i riket, der personer förordnas att vara saksförare inför nämnda Hofrätter, ehuru desse saksförare, som fått benämningen Hofrätts-kommissarier, icke sjelfve äro jurister, utan vanligen framskickas af någon Hofrätternas tjänstemän, hvilka äro de egentliga, fast i bakgrunden stående, osynliga ombuden.

Vid flera föregående riksdagar hafva motioner blifvit väckta i frågan, och sedan vid 1859—1860 års riksdag. Rikets dåvarande Ständer anhöllo hos Kongl. Maj:t om en sådan ändring i 15 Kap. 2 § Rättegångs-balken, att vid hvarje domstol skulle förordnas tvänne personer att allmänheten med rättegångssaker derstädes biträda; men, sedan Högsta Domstolen på skäl, som jag för ingen del kan gilla,

afstyrkt bifall till Ständernas begäran, förklarade Kongl. Maj:t Sig icke vilja lemna bifall dertill. Äfven den för många år sedan tillsatta Lag-komitéen har yttrat sig för nödvändigheten af saksförarekallets ordnande på annat sätt, än som nu är förhållandet.

Derjemte har i sednare tider allmänna uppmärksamheten blifvit fästad på frågan genom en enskild person, som af trycket utgifvit och låtit vid sistlidne riksdag till Kamrarnes ledamöter utdela en skrift med titeln: "Framställning om nödvändigheten att införa ett advokatstånd i Sverige", och som dessutom till Riksdagens Justitie-ombudsman ingifvit trenne skrifter i ämnet, hvilka blifvit i tidningarne införda.

Vill man kasta en blick på förhållandet i Frankrike, England och Amerika, — de land, der civilisationen och industrien mest framskridit, — skall man finna de flesta civila embetsmän derstädes hafva längre eller kortare tid egnat sin verksamhet åt advokatyryket. Ingen förordnas i dessa länder till domare, som icke förut vissa år praktiserat som advokat. De kunskaper, som utöfvandet af detta yrke erfordrar, de ansträngningar af tankekraften, som en advokat nödgas underkasta sig, så vida han vill vinna uppmärksamhet och förtroende, föder och framammar talangen. Advokaten utbildar sig till talare och lär sig att föra ordet vid tillfällen, der sådant fordras.

Huru är det dock nu bestäldt med saksförareyrket här i Sverge? Här finnes i hela landet knappt femtio personer, som förtjena ens benämningen advokater, och ännu färre äro de, som ega kunskaper och förmåga att som sig bör utöfva yrket. Allmänheten, särdeles i landsorten, saknar nästan alldeles kunnige personer, att i sina rättsangelägenheter rådfråga, ty domaren besvarar oftast, likasom han ock bör besvara, förfrågningar i afseende å rättstvister med det förklarande, att han, som kan komma att döma i frågan, ej kan lemna något svar eller något råd.

Ett sådant förhållande mångfaldigar både de tvister, som uppkomma, och det besvär, som domaremagten måste underkasta sig, för dessa tvisters utredande och afdömande.

För affärsmannen och industriidkaren, ja! för alla är det likväl högst angeläget att på de ställen, der de hafva något i rättsväg att uträtta, ega någon pålitlig, till namn och adress känd person, till hvilken de kunna vända sig. Här i Stockholm finnas väl några få personer, som allmänheten kan i sådant hänseende anlita, men de, som i landsorten må finnas, äro för allmänheten okände, och man är derföre, då man har ett rättsanspråk emot en på aflägsse ort boende person, nästan rättslös.

En annan olägenhet, som obefintligheten af en advokat-corps medför, består deruti, att den fattige i allmänhet möter stora svårigheter, ofta omöjlighet att få rätt, för erhållande hvaraf fordras icke blott, att han eger, såsom redan är stadgadt, bekomma stämningar och expeditioner utan lösen, utan äfven, att hos veder-

börande anhängiggöra och utföra sina rättsanspråk, hvartill erfordras kunskap i lagen och dertill hörande författningar. 1734 års lag sökte afhjelpa denna olägenhet genom stadgaudet i 9 § af 15 kap. Rättegångs-balken, att den, som fått af Rätten lof att rättegångssaker drifva, skall vara skyldig att utan betalning hjälpa de fattige för rätta, då domaren det pålägger, men detta stadgande har naturligtvis ej kunnat tillämpas, då, om man undantager Göta Hofrätt och Hofrätten öfver Skåne och Blekinge, i hela riket ej torde finnas en enda domstol, som iakttagit lagens i förenämnda stadganden uttryckta mening, att vissa personer borde förordnas att rättegångssaker vid domstolarne drifva.

I Frankrike har man genom "la loi sur l'assistance judiciaire" den 30 Januari 1851 beredt äfven den fattige möjlighet att få rätt. De, som låta inregistrera sig i l'Ordre des avocats, äro nemligen förbundne att en viss tid, efter derom för hvarje fall meddeladt förordnande, biträda de fattige utan betalning. Vid utförandet af dessa uppdrag anstränga sig många af de dertill utsedde yngre advokater till det yttersta, för att vinna uppmärksamhet och allmänhetens förtroende. Den omständighet, att embetsmännen i Frankrike börjat sin bana såsom advokater med ett offentligt uppträdande, torde också hafva bidragit dertill, att i Frankrike så många talanger bland embetsmän finnas.

Det vore visserligen önskvärdt att kunna här i Sverige genast skapa en advokat-corps, som uppfyllde allmänhetens fordringar på en sådan, men dertill fordras åtminstone ett par tiotal af år. Utan att vidtaga åtgärder för dess grundläggning, skall ändamålet dock aldrig vinnas.

För en sådan grundläggning af en advokat-corps här i Sverige, får jag emellertid nu föreslå:

1:o att, med godkännande af de i 1734 års lag uti ämnet meddelade stadganden, hvilka, ehuru aldrig upphäfdade, dock i sednare tider ej efterlevats, Riksdagen beslutar det tillägg i 15 kap. 2 § Rättegångs-balken, att hvarje domstol bör förordna ett efter omständigheterna lämpadt antal kunnige, oberyktade, ärlige och förståndige män, som sig dertill anmäla, att vid domstolen allmänligen biträda med rättegångssakers utförande;

2:o att vid hvarje domstol en särskild plats anvisas för samme personer;

3:o att en hvar väl må sjelf föra sin talan vid domstol, men ej ega till ombud begagna annan än den, som antingen blifvit af domstolen utsedd att rättegångsären den drifva, eller visar sig hafva aflagt juridisk examen, eller, af domstolen känd, pröfvas ega de egenskaper, som 2 § af 15 kap. Rättegångs-

balken föreskrifver såsom vilkor för rättigheten att för andra inför domstol tala och svara;

4:o, att hvarje domstol skall till Konungens Befallningshafvande i länet ingifva en, derstädes för allmänheten tillgänglig förteckning på dem, som fått domstolens förordnande att rättegångssaker drifva, tillika med deras adresser.

Stockholm i Januari 1869.

Eric Sparre.

N:o 42.

Af Herr Rettig, Carl Anton: Angående anvisande af medel till fortsättning af Östra och Norra Stambanorna.

Som vid nu pågående riksmöte redan äskats understöd från Statens sida till byggande af jernvägar och det följaktligen torde böra tillses, att, vid beviljande af anslag för slika ändamål, en rättvis ordning, med hänsigt till landets skiljda delar, följes, så må det vara oss tillåtet, att få i första rummet och till samtidig bearbetning anmäla de redan påbörjade och på dagordningen först stående så kallade Östra och Norra Stambanorna, de der väl, utom allt tvifvel nu, jemte eller åtminstone näst efter den långt fortskridna Nordvestra Stambanan, böra vara i ordningen att bringas till fortsättning och slut. För dessa banors företrädesrätt tala härförutan, i hänsigt till den *Östra*, den mäktiga bördigheten af de orter den genomlöper och är afsedd att förena, samt i hänsigt till den *Norra*, den omständigheten, att *sex* läns intresse dermed sammanhänger, så vidt detta intresse utgöres af det verksamma medlet till hastig utveckling af stora och rika resurser; hvarjemte den *Norra* banans utsträckning påkallas af nödvändigheten att förmedelst mångdubblad trafik göra en redan färdigbyggd bandel inkomstbringande.

Om Östra Stambanans rigtning för deraf återstående del äro inga tvistigheter vidare för handen. Om rigtningen af *Norra* Stambanan i dess utsträckning från